

roți, cu pistoane poziționate în V și balansier rabatabil, fabricată de Întreprinderea Metalurgică Aiud.

În mediul rural s-au constituit, ca și în alte zone din Trasilvania, începând mai ales din deceniul al nouălea al secolului al XIX-lea, asociații de pompieri voluntari, cum rezultă din monografiile diferitelor comune mai importante din județ. Pompierii voluntari din **Zagăr**, de exemplu, grupați într-o astfel de „reuniune”, au achiziționat între anii 1883 și 1900 o pompă manuală pe trăsură hipo (pe patru roți) (Fig. 498 a) și una mică, ce putea fi trasă de un singur servanț. Mai târziu a intrat în dotarea formației de pompieri voluntari din Zagăr o pompă manuală pe două roți, cu balansier rabatabil, modelul tipic fabricat la Întreprinderea Metalurgică Aiud, cu inscripția „Fabricat 1958” (Fig. 498 b).

Potrivit unei informații primite de la Muzeul Orășenesc Sighișoara, mai există o pompă manuală pentru tracțiune hipo în comuna **Bunești**.

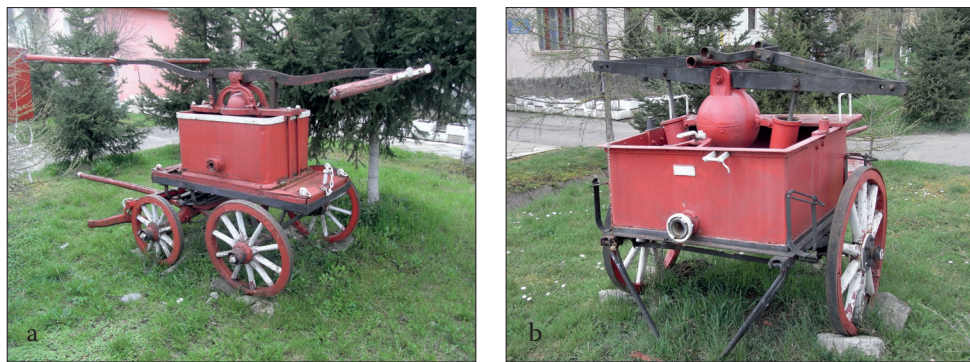

Fig. 498 a - b. Zagăr (jud. Mureș). *Atelaje de pompieri expuse în fața Primăriei, a) Pompă manuală pe trăsură hipo; b) Pompă manuală pe cărucior cu două roți tip „Întreprinderea Metalurgică Aiud” (model 1958)* (Foto: 2014)

5.4.15. Județul Satu Mare

Al doilea oraș, după capitala țării, unde un turn de pompieri a devenit emblematic este municipiul **Satu Mare**. Aici s-a construit, între anii 1903-1904, un turn zvelt de pompieri, care dă o notă de epocă peisajului urban. Primul foisor a fost instalat în turnul primăriei, construit între 1768-1777 și demolat în 1900, aflat pe locul actualului Hotel „Dacia”. Apoi, între 1901-1904, foisorul s-a mutat în cele două turnuri ale catedralei romano-catolice, ceea ce a dus la neînțelegeri și conflicte între clopotarii bisericii și „supraveghetorii focului”. În acest context, episcopul romano-catolic Gyula Meszlényi a pus la dispoziție 20.000 de coroane de aur pentru construirea unui turn special de supraveghere. Turnul a fost proiectat de Ferencz Dittler și construit de Lajos Vajnai. El are înălțimea totală de 47 m și o înălțime cursivă de 34 m. La bază, turnul are secțiune rectangulară în exterior, cu latura de 4,42 m, interiorul fiind realizat octogonal. De la cota + 9,93 m în sus, turnul trece la secțiune circulară, cu diametru variabil pe înălțime, de la 3,90 măsurat pe partea inferioară reducându-se la 3 m la partea superioară. Grosimea pereților

Fig. 499 a - b. Satu Mare (jud. Satu Mare). *Turnul Pompierilor* cu înălțimea de 47 m, construit între anii 1903-1904 (Foto: 2013)

este de asemenea variabilă, reducându-se în trepte de la 80 cm la bază până la 45 cm sub nivelul balconului circular. Accesul până la platforma balconului circular se face printr-o scară metalică în spirală cu 147 de trepte. La înălțimea de 33,75 m se află platforma balconului circular perimetral, realizată sub formă de planșeu de lemn susținut de traverse metalice, cu o balustradă de protecție din fier forjat. Turnul este tencuit în interior, iar exteriorul are cărămidă aparentă. Turnul se termină printr-un coif executat din șarpantă de lemn și învelit cu plăci de alamă, imitând forma unui clopot (Fig. 499 a – b).

Cu toate că nu mai servește scopului pentru care a fost construit, Turnul Pompierilor rămâne o atracție turistică. În anul 2005, ca urmare a hotărârii Consiliului Local al Municipiului Satu Mare, au fost alocate fondurile necesare pentru reparația sa capitală, având în vedere starea avansată de uzură, mai ales a interiorului clădirii și a cupolei.

Pe turn sunt fixate trei plăci de marmură pe care scrie: „RIDICAT ÎN TIMPUL / PRIMARULUI / PAP GÉZA / POLGÁRMESTER / IDEJÉN ÉPÜLT“ (Fig. 500 a), respectiv pe a doua: CONSTRUIT ÎN ANUL 1904 / DIN INIȚIATIVA EPISCOPULUI / MESZLÉNYI GYULA / PÜSPÖK KEZDEMENEYZÉSÉRE / EPÜLT 1904-BEN / PROIECTAT – TERVEZETE: DITTLER FERENCZ / CONSTRUCTOR – EPITŐ: VAJNA LAJOS“ (Fig. 500 b); iar pe a treia: „ÎNĂLȚIME TOTALĂ: 47.0 m / ÎNĂLȚIME CURSIVĂ: 34.0 m / MONUMENT DE ARHITECTURA / nr. 8002 / PROIECTAT RESTAURARE / SC.SIGMA SA SM / EXECUTAT RESTAURARE / SC. EURAS SRL SM / FINANȚAT PRIMĂRIA / SATU MARE“ (Fig. 500 c).

Fig. 500 a – c. Satu Mare (jud. Satu Mare). Turnul pompierilor: plăcile de marmură pe care sunt consemnate numele persoanelor și instituțiilor care au finanțat, proiectat, executat și restaurat această construcție monumentală, precum și cele mai importante date tehnice (Foto: 2013)

Cei care doresc să viziteze acest monument de arhitectura industrială și cel mai important obiectiv turistic din Satu Mare, au această ocazie în zilele de marți, miercuri, joi și vineri, între orele 12-19, și sâmbăta între

orele 12 și 16, duminica accesul fiind interzis. Turnul pompierilor este inclus în LMI, jud. Satu Mare, la nr. 144, având codul de clasificare **SM-II-m-A-05233**.

Pe lângă acest turn, în anul 1906 s-a construit, pe actuala str. Mihai Viteazul, nr. 1, **cazarma de pompieri**, o clădire cu unele elemente de arhitectură secesion, dezvoltată cu parter și etaj, având structură din zidărie de cărămidă, acoperită cu șarpantă pe două nivele. Accesul se realizează printr-un culoar accesibil dinspre fațadă, printr-o deschidere în arc, ce și-a pierdut decorul inițial. Traveea de acces este ușor detașată în rezalit și, la partea superioară, prezintă un decor în stucatură, un atic cu profiluri curbe, iar ca însemn, în relief de tencuială, stema orașului Satu Mare. Ferestrele sunt simple, rectangulare, legate între ele printr-un bandou. Aticul este separat printr-o cornișă de câmpul

Fig. 501 a – b. Satu Mare (jud. Satu Mare). a) *Cazarma pompierilor construită din anul 1906*, (Carte poștală ilustrată din anul 1908), b) (Foto: 2013)

Fig. 502 a – c. Foeni (jud. Satu Mare). *Atelaje de pompieri în colecția „Muzeului Morii”*; a) *Pompă manuală montată pe trăsură hipo*;

fațadei și este fragmentat în panouri prin profile de tencuială. Fosta cazarmă a pompierilor este trecută în LMI, jud. Satu Mare, la nr. 145, având codul de clasificare **SM-II-m-B-05234** (Fig. 501 a – b).

Comuna **Foeni**. Într-o remiză deschisă lateral, alipită de moara în care s-a amenajat *Muzeul Moară* (vezi supra pag. p. 31 - 32), sunt expuse trei modele diferite de atelaje de pompieri: o pompă montată pe o trăsură hipo cu patru roți, cu un bazin de apă propriu de mare capacitate, fixat pe un șasiu din lemn. Pompa are un balansier mai puțin obișnuit ca formă, din oțel forjat, cu două mânere inelare, care acționa doi cilindri verticali. În fața și în spatele bazinului din tablă sudată există câte o ladă de scule cu rol de banchete pentru servanți (Fig. 502 a). A doua pompă manuală, model 1898, a fost achiziționată de la firma „*Sziváttú és Gépgyár*” (fost *Walser*) din Budapesta. Ea este